

UNMOVIC har fået tilladelse til indrejse af de irakiske myndigheder. Derfor er Sikkerhedsrådet fortsat ikke i stand til at fastslå, at Irak har opfyldt sine afrustningsforpligtigelser.

Det er rigtigt, at den økonomiske og sociale situation i Irak i perioden siden Golfkrigen er blevet stadig forringet: Børnedødeligheden i det centrale og sydlige Irak er i dag omtrent dobbelt så høj som før Golfkrigen, ernæringstilstanden er generelt dårligere, skolesystemet lider af mangel på materialer, infrastrukturen og vand- og kloaksystemerne trænger til renovering og udbygning, og nøden rammer, som det jo desværre oftest sker, særligt de svageste grupper: Kvinder, børn og fattige.

Saddam Hussein ynder i sine vedholdende propagandafelttog mod Vesten at skyde skylden på denne miserable økonomiske og humanitære tilstand på FN-sanktionerne; men det er en sandhed med ganske overordentlig voldsomme modifikationer, for for at imødegå netop sanktionernes konsekvenser for den civile befolkning blev der etableret det såkaldte olie for mad-program. Det tillader Irak at supplere sin egen produktion af fødevarer og medicin ved import finansieret gennem landets olieindtægter.

Sikkerhedsrådet foreslog allerede olie for mad-programmet i 1991, men på grund af irakisk modvilje og forhaling blev programmet først iværksat i december 1996.

Indtægterne fra olie for mad-programmet skal anvendes til fødevarer, medicin, andet udstyr til sundhedssektoren samt materialer og leverancer til civile formål i Irak, også udstyr til vedligeholdelse af olie-sektoren.

De irakiske olieindtægter indsættes så på en spærret konto i New York. Irak udarbejder herefter løbende lister over importønsker, der skal godkendes af Sikkerhedsrådets Sanktionskomité for at sikre, at Irak ikke på ny erhverver våben for pengene.

Siden 1999 har der ikke i olie for mad-programmet været sat nogen øvre grænse for, hvor meget olie Irak har måttet eksportere, og Irak har haft meget store indtægter. I år 2000 havde landet et oliesalg til en samlet værdi af 150 mia. kr. Af disse 150 mia. kr. kunne Irak selv råde over de 53 pct., dvs. knap 80 mia. kr., og det er til en sammenligning tre gange mere end forbrugt af fødevarer og medicin på 1 år i et land som Egypten, der har en befolkning, der er tre gange større end den irakiske. Nu er så i øvrigt den irakiske andel blevet hævet fra 53 pct. til 58 pct. af olieindtægterne.

Problemet er imidlertid, at Saddam Hussein ikke betjener sig af programmet; men i stedet udnytter sin yderst nødstedte befolkning som gidsler i et overordentlig kynisk forsøg på at miskreditere og dermed nedbryde det internationale sanktionsregime. Der er mange eksempler på det.

FN godkendte for nylig Iraks indkøbs- og distributionsplan under olie for mad-programmet for første halvår 2001, der opererer med samlede indkøb på 44 mia. kr.

Det er imidlertid utrolig betegnende, at man af dette enorme beløb fra irakisk side kun har afsat 48 mio. kr., knap 1 promille, til et særligt program, der forbedrer ernæringssituationen for irakiske børn. FN's generalsekretær har senest i sin rapport af 2. marts i år ikke overraskende sat spørgsmålstegn ved denne mærkelige disposition.

Også andre oplysninger bekræfter det irakiske regimes kyniske spekulation i nød. Der står i øjeblikket over 40 milliarder uforbrugte kroner på Iraks konto, og ifølge oplysninger fra FN ligger der allerede for over 1,6 mia. kr. medicin på lager i Irak; men Saddam Hussein foretrækker åbenbart at anvende sin transportkapacitet til at flytte rundt med sine tropper frem for at bringe medicinen ud til hospitalerne.

Det er ligeledes bemærkelsesværdigt, at i det nordlige Irak, hvor det er FN, der administrerer olie for mad-programmet, er sundhedstilstanden betydelig bedre end i det sydlige og centrale Irak. Der er faktisk sket en forbedring dér, siden programmet blev iværksat.

Jeg siger ikke, at olie for mad-programmet fungerer perfekt. Behandlingen af ansøgninger om eksport til Irak i FN's Sanktionskomité har på nogle punkter været træg. Det er der imidlertid megen opmærksomhed om i FN. Der gennemføres løbende forbedringer, bl.a. er der indført en hasteprocedure for import, der ikke kan anvendes til militære formål, og FN's generalsekretær har lagt op til en yderligere effektivisering.

Uanset at ansvaret for den kritiske humanitære og økonomiske situation for Iraks befolkning ligger hos Saddam Hussein, er det selvfølgelig en situation, der må bekymre alle. Derfor er der fra internationalt hold en meget betydelig humanitær indsats i Irak. Således har EU's nødhjælpsprogram ECHO siden Golfkrigen ydet ca. 2,5 mia. kr. i humanitær bistand. Der ydes også nødhjælp af UNICEF, Verdensfødevarerprogrammet og det internationale Røde Kors. Danmark